

PRESIDENT JUNCKERI KÕNE OLUKORRAST EUROOPA LIIDUS 2017. AASTAL

Euroopa tuleviku kohta esitatud ettepanekud,
mida saab rakendada Lissaboni lepingu alusel

Oma 13. septembril 2017 peetud kõnes Euroopa Liidu olukorrast 2017. aastal esitas president Juncker oma nägemuse Euroopa tulevikust aastani 2025. Käesolevas teabelehes selgitatakse, kuidas saab president Junckeri ettepanekuid ellu viia, kasutades ära Lissaboni lepingu kõiki võimalusi. Koos oma kõnega Euroopa Liidu olukorrast esitas president Juncker üksikasjaliku kavatsusavalduse, mis sisaldas konkreetseid seadusandlikke ja mitteseadusandlikke ettepanekuid selle kohta, kuidas rakendada tema kõnes välja kuulutatud algatusi. Komisjon esitab need algatused 2017.–2018. aastal 2025. aasta perspektiivi silmas pidades, arvestades, et mais-juunis 2019 toimuvad Euroopa Parlamendi valimised – hetk, mil Euroopa Liit seisab silmitsi demokraatiaga.

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kõne Euroopa Liidu olukorrast

Selgitus

KVALIFITSEERITUD HÄÄLTEENAMUSEGA HÄÄLETAMINE ÜHTSE TURU KÜSIMUSTES

„Soovin, et Euroopa Liit suudaks olulistest ühtse turu küsimustes otsustada nõukogus tihedamini ja lihtsamalt kvalifitseeritud häälteenamusega, kaasates võrdsetel alustel Euroopa Parlamendi.“

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kavatsusavalduse kohaselt 2025. aasta perspektiivis ette nähtud algatused

„Teatis, mis käsitleb võimalusi kasutada siseturuga seonduvates küsimustes rohkem kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamist ja seadusandlikku tavamenetlust vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 48 lõikele 7.“

ENERGIA

ELi toimimise lepingu artikli 192 lõikes 2 on ette nähtud võimalus kasutada seadusandlikku tavamenetlust peamiselt maksusätete puhul, sealhulgas meetmete puhul, mis mõjutavad oluliselt liikmesriigi valikut erinevate energiaallikate vahel ning tema energiavarustuse üldstruktuuri. Selleks peab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist tegema selle kohta ühehäälselt otsuse.

SOTSIAALVALDKOND

Mõningates sotsiaalpoliitika valdkondades on praegu nõutav ühehäälsus. Nende hulka kuulub töötajate kaitse lepingute lõpetamise korral, töötajate ja tööandjate huvide kollektiivne kaitse ning kolmandatest riikidest pärit seaduslike sisserändajate töötingimused.

ELi toimimise lepingu artikli 153 lõige 2 lubab viia need kolm valdkonda üle seadusandliku tavamenetluse alla, kui nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist selles ühehäälselt kokku lepib.

MAKSUNDUS

ELi lepingu artikli 48 lõikes 7 on ette nähtud üldine sillaklausel, mis võimaldab minna otsustamisel ühehäälsuselt üle kvalifitseeritud häälteenamusele või seadusandlikult erimenetluselt seadusandlikule tavamenetlusele. Selleks ei ole vaja riikidepoolset ratifitseerimist, ent selle ülemineku võib peatada üheainsa liikmesriigi parlamendi vetoga. Maksuküsimusi ei pruugi kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamisele üle viia ühekorruga, vaid neid võib üle viia teemade või maksuliikide kaupa ükshaaval.

Et kasutada **ELi lepingu artikli 48 lõike 7** sätteid, peavad olema täidetud järgmised tingimused:

- Euroopa Ülemkogu teatab riikide parlamentidele oma kavatsusest kohaldada sillaklauslit;
- riikide parlamentidel on 6 kuud aega vastuväite esitamiseks ja kui vastuväite esitab kasvõi ühe liikmesriigi parlament, ei saa algatust nõukogus vastu võtta;
- Euroopa Parlamendilt küsitakse nõusolekut, mille saab anda parlamendiliikmete häälteenamusega;
- Euroopa Ülemkogu teeb otsuse ühehäälselt.

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kõne Euroopa Liidu olukorrast

Selgitus

KVALIFITSEERITUD HÄÄLTEENAMUSEGA HÄÄLETAMINE VÄLISPOLIITIKAS

„Tahan, et liikmesriigid mõtleksid järele, millised välispoliitilised otsused võiks viia ühehäälese otsustamise alt kvalifitseeritud häälteenamusega otsustamise alla.“

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kavatsusavalduse kohaselt 2025. aasta perspektiivis ette nähtud algatused

„Teatis, mis käsitleb ühise välis- ja julgeolekupoliitika puhul Euroopa Liidu lepingu artikli 31 lõike 3 kohaselt kvalifitseeritud häälteenamuse kasutamise edendamise võimalikkust.“

ELi lepingu artikli 31 lõikes 3 on ette nähtud võimalus minna ühise välispoliitika küsimustes üle kvalifitseeritud häälteenamusega otsustamisele. Selleks tuleks Euroopa Ülemkodus jõuda selles osas ühehäälese kokkuleppele ja siia alla ei kuuluks sõjalise või kaitseiseloomuga otsused.

EUROOPA PROKURATUURILE TERRORISMIVASTASE VÕITLUSE ÜLESANDE PANEMINE

„Samuti näen olulisi põhjusi, miks uuele Euroopa Prokuratuurile tuleks teha ülesandeks süüdistuse ettevalmistamine piiriüleste terrorikuritegude korral.“

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kavatsusavalduse kohaselt 2025. aasta perspektiivis ette nähtud algatused

„Teatis, mis käsitleb hiljuti asutatud Euroopa Prokuratuuri ülesannete laiendamist vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 86 lõikele 4, et need hõlmaksid terrorismivastast võitlust.“

ELi toimimise lepingu artikli 86 lõikes 4 on ette nähtud võimalus laiendada Euroopa Prokuratuuri pädevust, mis esialgu piirdus vaid võitlusega ELi eelarvet kahjustavate pettuste vastu, sellisel, et see hakkaks hõlmama ka süüdistuse esitamist piiriüleste terrorikuritegude korral.

Selleks peab Euroopa Ülemkogu pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist ja Euroopa Komisjoniga konsulteerimist tegema selle kohta ühehäälese otsuse.

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kõne Euroopa Liidu olukorrast

Selgitus

€ MAJANDUS- JA RAHALIIDU TUGEVDAMINE

„Arvan, et ESM tuleks nüüd järk-järgult ümber kujundada Euroopa Valuutafondiks, millest peab igal juhul saama Euroopa Liidu normide lahutamatu osa.“

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kavatsusavalduse kohaselt 2025. aasta perspektiivis ette nähtud algatused

- Euroopa stabiilsusmehhanismi ümberkujundamine Euroopa Valuutafondiks
- ELi eelarves euroala jaoks ettenähtud eelarverea loomine, mida saab kasutada neljal eesmärgil: 1) struktuurireformide toetamine, 2) stabiliseerimisfunktsioon, 3) pangandusliidu kaitsemeede ja 4) lähenemisvahend ühinemiseelse abi andmiseks euroalasse mittekuuluvatele liikmesriikidele
- Majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu sisu ülevõtmine ELi õigusraamistikku

EUROOPA VALUUTAFOND

6. detsembril teeb komisjon **ELi toimimise lepingu artikli 352** alusel ettepaneku muuta Euroopa stabiilsusmehhanism Euroopa Valuutafondiks, mis põhineb kindlalt liidu õigusraamistikul.

EUROALA EELARVERIDA ELI EELARVES

Komisjon teeb ettepaneku lisada tavapärase eelarvemenetluse käigus aluslepingute raames paranduseelarve kaudu euroala eelarverida.

STABIILSUS, KOORDINEERIMINE JA JUHTIMINE

Majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingus, mis jõustus jaanuaris 2013, kui sellele alla kirjutanud liikmesriigid (lepingule kirjutasid alla kõik liikmesriigid peale Ühendkuningriigi, Tšehhi Vabariigi ja Horvaatia) olid selle ratifitseerinud, on artiklis 16 sätestatud, et selle lepingu sisu tuleb ELi õigusesse üle võtta aastaks 2018.

Nagu on kinnitatud president Junckeri kavatsusavalduses, teeb komisjon selles asjas ettepaneku **ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 14** alusel, võttes arvesse Euroopa Komisjoni poolt alates jaanuarist 2015 stabiilsuse ja kasvu pakti raames ette nähtud paindlikkust.

MITMEAASTANE FINANTSRAAMISTIK

„Selles on oluliseks elemendiks eelarvekavad, mille komisjon esitab mais 2018. Meil on valida, kas me püüame saavutada Euroopa Liidu eesmäärke praeguse eelarve rangetes raamides, või suurendame Euroopa Liidu eelarve võimekust selleks, et paremini saavutada meie eesmäärke. Mina toetan teist varianti.“

2018. aasta mais esitab komisjon **ELi toimimise lepingu artikli 312 lõike 2** alusel 2020. aasta järgse uue mitmeaastase raamistiku ettepaneku.

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kõne Euroopa Liidu olukorrast

Selgitus

KAITSEKOOSTÖÖ LIIT SAAB TEGELIKKUSEKS

„Ma tahan, et me teeksime rohkem pingutusi kaitseküsimustes. Loomisel on Euroopa Kaitsefond. Kujunemas on alaline struktureeritud koostöö kaitsevaldkonnas. 2025. aastaks peame suutma rajada Euroopa kaitsekoostöö liidu.“

ALALINE STRUKTUREERITUD KOOSTÖÖ

ELi lepingu artikli 42 lõikes 6 on sätestatud, et ühise nägemuse ja nõutava tegevussuutlikkusega liikmesriigid saavad Euroopa kaitsekoostöö uuele tasemele viimiseks kehtestada praeguste erisuguste kahe- ja mitmepoolse sõjalise koostöö skeemide asemel tõhusamad kaitsekoostöö integreerimise vormid.

ÜHINE KAITSEKOOSTÖÖ LIIT

ELi lepingu artikli 42 lõikes 2 on sätestatud liidu ühise kaitsepoliitika järkjärguline kujundamine. See viib ühise kaitsekoostöö liidu loomiseni, kui Euroopa Ülemkogu niiviisi ühehäälselt otsustab. Seejuures järgitakse igati kõiki liikmesriikide poolt NATO ees võetud kohustusi.

SCHENGENI ALA LOOMISE LÕPULEVIIMINE

„Kui tahame kaitsta oma välispiire ja neid ka tegelikult tugevamaks muuta, peame laskma Bulgaarial ja Rumeenial viivitamatult ühineda vaba liikumist võimaldava Schengeni alaga.“

Samuti peaks Horvaatiast saama täieõiguslik Schengeni liikmesriik kohe, kui ta on kõik seatud tingimused täitnud.“

Schengeni ala laiendamiseks peab Euroopa Komisjon andma ühinemiskriteeriumide kohta positiivse hinnangu, misjärel tuleb **aluslepingutele lisatud protokolli nr 19 ja Schengeni acquis'** alusel nõukogus vastu võtta kõigi liikmesriikide ühehäälselt otsus. Hinnangud, mis komisjon 2009. ja 2010. aastal Bulgaaria ja Rumeenia kohta koostas, olid positiivsed ja näitasid, et mõlemad riigid vastavad Schengeni alaga ühinemiseks vajalikele tingimustele. Seetõttu toetab komisjon nimetatud kahe liikmesriigi täielikku ühinemist Schengeni alaga.

2016. aasta jooksul hinnati Horvaatia edusamme Schengeni alaga ühinemiseks vajalike tingimuste täitmisel. Mõnes valdkonnas Horvaatia juba vastab vajalikele tingimustele, kuid on ka valdkondi, kus tuleb veel vaeva näha. Schengeni infosüsteemi hindamine on praegu pooleli ja peaks lõpule jõudma 2017. aasta oktoobriks ning 2017. aasta novembris võetakse taas ette välispiiride valdkond. Kui kõik tingimused on täidetud, esitab komisjon nõukogule ettepaneku Horvaatia ühinemiseks Schengeni alaga.

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kõne Euroopa Liidu olukorrast

Selgitus

EUROALA LOOMISE LÕPULEVIIMINE

„Euro on mõeldud kogu Euroopa Liidu ühisrahaks. Kõikidel liikmesriikidel peale kahe on õigus ja kohustus pärast ettenähtud tingimuste täitmist euroalaga ühineda.“

Kõik ELi liikmesriigid peale kahe (Taani ja Ühendkuningriigi) peavad võtma kasutusele euro ja ühinema euroalaga. Lisaks on 16 liikmesriiki (Belgia, Bulgaaria, Saksamaa, Kreeka, Hispaania, Itaalia, Küpros, Leedu, Luksemburg, Ungari, Malta, Austria, Portugal, Rumeenia, Sloveenia ja Slovakkia) **ELi toimimise lepingu deklaratsioonis nr 52** sõnaselgelt deklareerinud, et euro on Euroopa Liidu rahaühik.

Euroalasse ei kuulu seni veel Bulgaaria, Horvaatia, Tšehhi Vabariik, Ungari, Poola, Rumeenia ja Rootsi, kuid nad on kohustatud pärast ettenähtud kriteeriumide täitmist euroalaga ühinema. Neile osutatakse kui „liikmesriikidele, kelle suhtes kohaldatakse erandit“. Selline erand on ajutine ja see kõrvaldatakse, kui riik vastab **ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikes 1** sätestatud lähenemiskriteeriumidele.

Euroopa Komisjon ja Euroopa Keskpank hindavad iga kahe aasta tagant, kas riigid vastavad kriteeriumidele. Järgmine hindamine on kavas mais 2018.

PANGANDUSLIIDU LOOMISE LÕPULEVIIMINE

„Kui soovime, et pangad tegutseksid kogu Euroopas samade normide alusel ja samasuguse järelevalve all, peaksime ergutama kõiki liikmesriike ühinema pangandusliiduga.“

Pangandusliit koosneb kõikidest euroala liikmesriikidest ja nendest ELi liikmesriikidest, kes on otsustanud selle tegevuses osaleda. Kõik riigid, kes võtavad tulevikus kasutusele euro, saavad automaatselt pangandusliidu liikmeks.

Euroalasse mittekuuluvad riigid võivad pangandusliiduga ühineda, kui nad teevad tihedat koostööd Euroopa Keskpangaga kui ühtse järelevalvemehhanismi järelevalveinstitutsiooniga. Selline tihe koostöö seatakse sisse Euroopa Keskpanga otsusega, pärast asjaomaselt euroalasse mittekuuluvalt riigilt teatise saamist ning eeldusel, et selles riigis järgitakse rangeid teabevahetustingimusi ja on kehtestatud siduvad järelevalvemeetmed.

Taanis ja Rootsi algasid 2017. aasta suvel riiklikud arutelud pangandusliiduga ühinemise üle.

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kõne Euroopa Liidu olukorrast

Selgitus

EUROOPA LIIDU LAIENEMINE

„Kui soovime oma naabruses rohkem stabiilsust, peaksime näitama Lääne-Balkani riikidele, et nende ELiga ühinemise väljavaade on reaalne.“

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kavatsusavalduse kohaselt 2025. aasta perspektiivis ette nähtud algatused

„Strateegia Serbia ja Montenegro kui Lääne-Balkani kõige edasijõudumate kandidaatriikide edukaks ühinemiseks Euroopa Liiduga (veebuar 2018).“

ELi lepingu artikli 49 kohaselt võib iga Euroopa riik, kes austab ELi väärtusi ja võtab endale kohustuse neid edendada, esitada ELi liikmeks astumise avalduse. Kui läbirääkimised kõigi peatükkide üle on lõpule viidud, inkorporeeritakse tingimused – sealhulgas võimalikud kaitseklauslid ja üleminekukorraldused – ELi liikmesriikide ja kandidaatriigi vahelisse ühinemislepingusse. Alles pärast Euroopa Parlamendi nõusolekut ja nõukogu ühehäälsel heakskiitu saab ühinemislepingule alla kirjutada. Seejärel esitatakse see kõikides ELi liikmesriikides ratifitseerimiseks kooskõlas nende riikide põhiseadusest tulenevate nõuetega (st ratifitseeritakse kas parlamendis või rahvahääletusel).

Komisjon on leidnud, et selles protsessis on esirinnas Montenegro ja Serbia, kes on praegu ainukesed ühinemisläbirääkimisi pidavad kandidaatriigid Lääne-Balkanilt. EL jätkab seda tööd ja tugevdab oma sidemeid kõikide Lääne-Balkani partneritega, et toetada neid riike teel liikmesuse suunas.

TIPPKANDIDAADIGA JÄTKAMINE

„Kui soovite tugevdada Euroopa demokraatiat, siis ei tohi takistada demokraatlikku arengut, mida nägime tippkandidaatide – niinimetatud Spitzenkandidaten – loomisega. Ma soovin, et see korduks.“

ELi lepingu artikli 17 lõikes 7 on sätestatud, et Euroopa Ülemkogu peab komisjoni presidendi ametikohale kandidaati esitades võtma arvesse Euroopa Parlamendi valimisi. Otsus tuleb teha kvalifitseeritud häälteenamusega ja seejärel peab kandidaat osutama valituks Euroopa Parlamendi liikmete häälteenamusega.

Seda korda järgiti pärast 2014. aasta Euroopa Parlamendi valimisi president Junckeri valimisel, kui Euroopa Ülemkogu seadis Euroopa Komisjoni presidendi ametikoha kandidaadiks enim hääli saanud fraktsiooni tippkandidaadi, kelle Euroopa Parlament valis Euroopa Komisjoni presidendiks.

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kõne Euroopa Liidu olukorrast

Selgitus

RIIKIDEVAHELISED VALIMISNIMEKIRJAD

„Samuti on mulle meeltnööda riikidevaheliste valimisnimekirjade idee, kuigi mõistan, et päris paljud teist on selle vastu.“

Euroopa Parlamendi täpne koosseis tuleb **ELi lepingu artikli 14 lõike 2** kohaselt vastu võtta Euroopa Ülemkogu ühehäälsel otsusega. Viimane ametisse nimetamise otsus tehti juunis 2013 Horvaatia ELi 28. liikmesriigiks saamise eel.

Riikidevahelised valimisnimekirjad peaksid ratifitseerima kõik liikmesriigid. **ELi toimimise lepingu artikli 223 lõikes 1** on sätestatud riikidevaheliste nimekirjade kasutuselevõtmise või Euroopa Parlamendi valimiste muul moel muutmise kord.

Pärast Euroopa Parlamendi liikmete enamuse nõusoleku saamist saab nõukogu kehtestada ühehäälsel otsusega uued sätted parlamendiliikmete valimise kohta. Need sätted jõustuksid alles pärast seda, kui liikmesriigid on need heaks kiitnud kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega.

See on ainus presidenti Junckeri kõnes väljendatud idee, mille elluviimine ei eeldaks aluslepingu muutmist, vaid kõikide liikmesriikide poolt ratifitseerimist. Seepärast ei öelnud president Juncker oma kõnes enam, kui et see oleks talle meeltnööda.

EUROOPA LIIDU JUHTIMISE TÕHUSTAMINE

„Efektiivsust silmas pidades pakun ma välja, et seda ülesannet võiks täita majandus- ja finantsküsimuste eest vastutav komisjoni volinik – veelgi parem, kui ta oleks asepresident. Samal ajal peaks ta juhtima ka eurorühma.“

„Euroopa toimiks paremini kui me ühendaks Euroopa Komisjoni presidendi ja Euroopa Liidu Nõukogu eesistuja ametikohad.“

President Junckeri 13. septembri 2017. aasta kavatsusavalduse kohaselt 2025. aasta perspektiivis ette nähtud algatused

„Teatis, mis käsitleb Euroopa Liidu juhtimise tõhusamaks muutmise võimalusi.“

Teatis, mis käsitleb alalise Euroopa majandus- ja rahandusministri ametikoha võimalikku loomist (protokoll nr 14 artikkel 2) ja selle institutsioonilist mõju.“

KOMISJONI ASEPRESIDENDI JA EURORÜHMA ESIMEHE AMETIKOHTADE ÜHENDAMINE

Lissaboni lepingu protokoll nr 14 artiklis 2 on sätestatud, et eurorühma esimees valitakse euroalasse kuuluvaid liikmesriike esindavate ministrite häälteenamusega. Ta ei pea olema ühegi liikmesriigi rahandusminister.

KOMISJONI PRESIDENDI JA EUROOPA ÜLEMKOGU EESISTUJA AMETIKOHA ÜHENDAMINE

ELi lepingu artikli 17 lõike 7 alusel valib Euroopa Parlament praegu komisjoni presidendi oma liikmete häälteenamusega Euroopa Ülemkogu ettepaneku põhjal, lähtudes kvalifitseeritud häälteenamusest ja võttes arvesse Euroopa Parlamendi valimiste tulemusi. **ELi lepingu artikli 15 lõike 5** alusel valitakse Euroopa Ülemkogu eesistuja Euroopa Ülemkodus kvalifitseeritud häälteenamusega 30-kuuliseks ametiajaks, mida võib pikendada. **ELi lepingu artikli 15 lõikes 6** on sätestatud, et Euroopa Ülemkogu eesistuja ei või olla **riigiametis**, millest järeldub, et ta võib olla mõnel muul **Euroopa tasandi** ametikohal.